

BİLİM VE SANAT MERKEZİNDE EĞİTİM ALAN 6. VE 7. SINIF ÖĞRENCİLERİ VE VELİLERİNİN AKADEMİK BAŞARI KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORLARI*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Seyit KARABURÇAK¹, İlkay DOĞAN TAŞ²

* Bu makale Seyit KARABURÇAK'ın 22/06/2017 tarihinde kabul edilen "Bilim ve sanat merkezi'nde eğitim alan 6. ve 7. sınıf öğrencileri ve velilerinin üstün/özel yetenek, zekâ ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforları" başlıklı tezinden üretilmiştir.

1 Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen, Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi, Kırşehir, ORCID ID: 0000-0002-8279-6748.

2 Dr. Öğretim Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, ilkaytas@kku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1418-1688.

Geliş Tarihi: 08.08.2018 Kabul Tarihi: 21.03.2019

Öz: Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan 6 ve 7. sınıf öğrencileriyle, velilerinin akademik başarı kavramıyla ilgili metaforlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nde 60 öğrenci ve 52 veliye kişisel bilgi formu ve metafor formu uygulanmıştır. Uygulanan form Kişisel bilgiler bölümü, metafor bölümü ve görüşler bölümünden oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Ayrıca çeşitli tablo, grafik ve şekillerle sonuçlarla ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırma sonuçlarında özel yetenekli öğrencilerle velilerin "akademik başarı" kavramı için ürettikleri metaforlar incelenmiştir. Buna göre 60 özel yetenekli öğrenci toplamda 56 farklı metafor üretmişlerdir. En çok üretilen metaforlar 3'er kez ile "merdiven ve güneş" olmuştur. 52 veli ise 46 farklı metafor üretmiştir. En çok üretilen metaforlar 2'şer kez ile "dağ merdiven, yarış arabası ve dağcı" olmuştur.

Anahtar Kelimeler: bilim ve sanat merkezi, akademik başarı, metafor

METAPHORS RELATED TO ACADEMIC ACHIEVEMENT OF 6TH AND 7TH GRADE STUDENTS AND THEIR PARENTS EDUCATED AT THE SCIENCE AND ART CENTRE

Abstract:

This research has been conducted with 6th and 7th grade gifted and talented students and their parents at the Science and Art Centre, to examine the metaphors on the concepts of “academic achievement”. For this purpose, personal information form and metaphor form have been applied to 60 students and 52 parents in Kirsehir Yusuf Demir Science and Art Centre. In the survey form, the personal information section, the metaphor section and the opinions section have been located. Frequency and percentage analyses of the obtained data have been performed. In addition, various tables, graphics and figures have been given about the results. In the results of the research, the metaphors that gifted and talented students and parents produced for the concept of “academic achievement” were examined. According to this, 60 gifted and talented students produced 56 different metaphors in total. Most produced metaphors have been “stairs and sun” with 3 times. 52 parents produced 46 different metaphors. Most produced metaphors have been “mountain, ladder, racing car and climber” with 2 times.

Keywords: science and art centre, achievement, metaphor

GİRİŞ

Doğuştan gelen en önemli özelliklerden biri de özel yetenektir. Toplumdaki her 100 kişiden ikisinin gruptan farklı özellikler sergilediği bilinmektedir. Özel yetenekli çocukların en önemli özelliklerinden biri de öğrenme hızlarıdır. Bu tür çocuklar, diğerlerine göre daha erken yaşta konuşma, okuma ve yazmayı öğrenirler. Doymak bilmez meraklarıyla sürekli yeni şeyler öğrenme azmi taşırlar. Eğer anne babaları, öğretmenleri ve arkadaşları, bu çocuklara gerekli alakayı gösterir, sabırla onları dinler ve motive ederlerse, kendilerinden beklenen performansı gösterirler. Aksi takdirde ilgisizlik, hor görülme ve baskı gibi sebepler yüzünden yetenekleri körelir. Ailenin aşırı beklentileri ya da üst düzey başarı peşinde olmaları da bu çocukların beklenmedik düşük başarı gibi sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Ailenin bazı özellikleri ve anne babanın çocuklara yönelik tutumları özel yetenekli çocuğun gelişimi ve kendini gerçekleştirebilmesi üzerinde etki göstermektedir. Ailelerinde görülen bazı sorunlar özel yetenekli çocukların fark edilmesini geciktirebilmekte ya da engelleyebilmekte, eğitim yaşantılarını kısıtlayabilmekte, dolayısıyla da kendilerini geliştirme fırsatlarından yoksun kalmalarına neden olmaktadır (Yılmaz, 2015). Bazen de özel yetenekli olduklarının fark edilmesi ya da belirlenmesi sonrası ailenin yaşantılarındaki ve davranışlarındaki değişimler özel yetenekli çocuğun duygusal, sosyal ve akademik olarak olumsuzluklar yaşamasına neden olabilmektedir (Belur, 2014, Cho ve Yoon, 2005).

Ailelerin özel yetenekli çocuklarına yaptıkları baskıların çocukların genel doyumu ciddi düzeyde etkilemektedir. Çocuklar ailelerinin mükemmeliyetçi tutumlarından kaynaklanan çok yüksek başarı beklentilerinden olumsuz etkilenmektedirler (Coşar Cigerci, 2006, Klein, 2007). Duygusal ve sosyal yanları dikkate alınmayan, yalnızca ders başarısına odaklı yüksek beklentiler özel yetenekli çocuklarda anlaşılmadıkları duygusu yaratabilmektedir. Özel yetenekliler genel olarak özel yetenekli olmaktan hoşnuttur. Farklı ya da ayrıcalıklı algılanmaktan, zekâlarına bağlı olarak çok şey bilmeleri ve başarılarının beklenilmesinden duydukları rahatsızlık onlar için sorun kaynağı olmaktadır (Yılmaz, 2015).

Üstün zekalı ve üstün yetenekliler için geçmişten günümüze çeşitli tanımlar yapılmıştır. Yabancı literatürde “gifted and talented” olarak geçen kavram Türkçe’de üstün yetenekli olarak kullanılmaktadır. Zeka literatüründeki ilk tanımlarda zeka bölümü 130 ve üzeri olan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanımlanmıştır. Sonrasındaki tanımlarda ise birden fazla ölçütü barındıran üstün zeka tanımları bulunmaktadır. Bir toplum içerisinde zeka bölümüne göre dağılım yapıldığında üstün yeteneklilerin genel dağılımı %2 olarak kabul edilmektedir. Üstün zekalı birey yaşlarına göre hızlı öğrenen ve kavrama becerisi yüksek olan bireydir (Sak, 2010). Geçerli ve güvenilirliği kanıtlanmış testlerden geçerek 130 ve üzeri puan alan bireyler üstün zekalı olarak adlandırılır. Üstün zeka genellikle sayısal beceri ve yorumlama, analiz etme, hızlı kavramayla nitelenirken; üstün yetenek daha çok resim, müzik, beden gibi alanlarda üstün performans sergilemeyi ifade etmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998).

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde hem kendilerinin hem de ebeveynlerinin üstün yetenek, zeka, akademik başarı gibi kavramlara yükledikleri anlamlar büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin akademik başarılarında kendilerinin ve ebeveynlerinin ortak bir anlamda buluşmaları büyük önem taşımaktadır. Akademik başarı kavramı herhangi bir öğretim kademesinde, eğitim süresince eğitimi verilen dersin ya da derslerin amaçlarına ulaşip ulaşmadığının kontrol edilmesine yönelik yapılan ölçme ve değerlendirmeler sonucunda öğrencinin aldığı o derse yönelik notların ortalaması olarak tanımlanabilir (Onuk, 2007).

Öğrencinin akademik başarısı çoğu kez kendisi dışındakileri de ilgilendirmektedir. Ailenin ve çevrenin bazen aşırıya kaçan ilgisi akademik başarı grafiğinde zaman zaman iniş çıkışlara yol açmaktadır. Akademik başarısızlık çoğu zaman da okuldan uzaklaşmalara ve nihayetinde kopmalara neden olabilir (Fonseca, 2014).

Akademik başarı üzerinde etkili olan çeşitli değişkenler mevcuttur. Bunlar aileden, öğrenciden ve okul ortamından kaynaklanan değişkenlerdir. Ailenin sosyoekonomik düzeyi, anne-babanın tutum ve davranışları, eğitim ve disiplin anlayışının akademik başarıya etkisini doğrulayan birçok araştırma bulunmaktadır (Akbaşlı, Kösece ve Balta Uçan, 2018, Kurul Tural, 2002). Akademik başarı üzerinde aile önemli bir belirleyici olmakla birlikte başka değişkenler de bulunmaktadır. Öğrenciden kaynaklanan değişkenler olarak sayabileceğimiz öğrencinin zihinsel-duygusal-sosyal gelişim düzeyi, motivasyonu, ders çalışma alışkanlıkları, okula ilişkin algıları da akademik başarı üzerinde etkilidir. Okul ve sınıf büyüklükleri, okulun fiziksel özellikleri, yönetim anlayışı ve okul iklimi, öğretmenin tutumu, tecrübesi ve yeterlilikleri okul başarısını etkilemektedir (Bahçetepe ve Meşeci Giorgetti, 2015).

Üstün yetenekli çocukların ve ebeveynlerin akademik başarı kavramına bakış açılarındaki farklılık öğrencilerin gelişimleri üzerinde de etkili olmaktadır. Bu bağlamda akademik başarı kavramına ilişkin metaforların belirlenmesi öğrencinin gelişimi önündeki olası engelleri önceden belirlemede etkili bir araç olarak görülmektedir.

Metafor (benzetme/mecaz), “bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Metafor, iki nesne veya kavramı birbirine bağlayan dilsel bir araç, bir yaşantıdan diğere geçiş veya yaşantılar arasında karşılaştırma yapmak üzere iki değişik fikrin bağlantılandırıldığı sembolik bir dil yapısı ve olayların oluşumu, işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biri olarak kabul edilmektedir (Saban, 2008).

Özel yeteneğin geleceğin inşasında en büyük katkı malzemesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu bireylerin eğitim öğretim ortamı içerisinde karşılaştıkları güçlüklerin yanı sıra velileriyle de farklı hedefler koyma noktasında zaman zaman ayrıştıkları görülmektedir. Sadece özel yeteneği nedeniyle tüm alanlarda yüksek akademik başarı beklentisi bu bireyler için oldukça zorlayıcı bir durumdur. Bu nedenle özel yetenekli çocuklarla velilerinin üstün/özel yetenek, zekâ ve akademik başarı kavramlarına yönelik algılarının farklı olduğu ve bu farkın ne düzeyde olduğunun araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında ağırlıklı olarak ders ve konulara ilişkin görüşlerinin yansıtıldığı çalışmalar öne çıkmaktadır. Örneğin, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, beden eğitimi gibi konulara dair görüşleri veri kaynağını oluşturmuştur. Çalışmaların bir kısmı ise bilim sanat merkezi hakkındaki düşünceleri ve idarecilerle ilgili düşüncelerini konu almıştır. Alanyazında

sadece Özsoy (2014) öğrenci, öğretmen ve velinin üstün yetenekli kavramına ilişkin metaforlar üzerine bir çalışma yapmıştır. Alanyazın göstermektedir ki özel yetenekli öğrencilere yönelik akademik başarı kavramını sorgulayan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yönüyle çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile Bilim ve Sanat Merkezindeki 6 ve 7. sınıf öğrencileriyle, velilerinin akademik başarı kavramıyla ilgili metaforlarına ilişkin görüşlerini tespit ederek, bu yönde elde edilen bulgulara göre öğrencilerin kendilerini; velilerin de çocuklarını daha iyi tanımalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

Ayrıca günlük yaşamlarında sıkça kullandıkları ve karşılaştıkları bu kavramların anlamlarını bilmeleri amaçlar arasındadır. Özel yetenekli öğrencilere eğitim veren BİLSEM’lerdeki bu öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımaları, genel olarak bu öğrencilerin bakış açılarının neler olduğu ve özel yetenekli öğrencilerin velilerinin de bu alanla ilgili yapılan çalışmaların sınırlılığı nedeniyle çalışma verilerinden en üst düzeyde faydalanmaları amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarı ile ilgili metaforları nelerdir?
2. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin akademik başarı ile ilgili metaforları nelerdir?
3. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin “akademik başarı” ile ilgili ürettikleri metaforlara ilişkin yüzdeler dağılımlar nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji bir fenomenin doğasını, bir şeyi kendisi yapan şeyi, o olmaksızın kendisini tamamlayamayacağı şeyi sorgular. Fenomenolojik analiz bir kişi ya da bir grup insanın bir fenomene dair yaşamış olduğu tecrübenin anlamı, yapısı ve özünü anlamayı ve daha net hâle getirmeyi amaçlar (Patton, 2014). Fenomenolojik desen aracılığıyla üstün yetenekli öğrencilerin ve ebeveynlerinin akademik başarı kavramlarına ilişkin metaforlarının belirlenmesi ve iki grup arasındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitliliğe dayalı bir örnekleme oluşturmada amaç genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaçla 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Kırşehir ilindeki Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) eğitim alan 6 ve 7. sınıf öğrencileri ve velileri örneklem olarak seçilmiştir. Uygulamanın hedef kitlesini,

evrenini 75 kişiden oluşan 6 ve 7. sınıf öğrencileri ve velileri oluşturmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin 60'ına, velilerin ise 52'sine ulaşılmıştır. Uygulamaya 6. sınıflardaki 12 öğrenciden 9'u ve 7. sınıflardaki 63 öğrenciden 51'i olmak üzere toplam 60 öğrenci katılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nin 6 ve 7. sınıfındaki 60 öğrenci ve 52 veli oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımlarının yüzdelik oran ve frekansları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Öğrenci		Veli	
	f	%	f	%
K	29	48%	26	50%
E	31	52%	26	50%
Toplam	60	100%	52	100%

Tablo 1'e göre çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin toplam sayısı 60'tır. Bunların 29'u (%48) kız, 31'i (%52) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ayrıca velilerin toplam sayısı 52'dir. Bunların 26'sı (%50) kadın, 26'sı (%50) erkeklerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilere ilişkin kişisel bilgi formundaki bilgilerin yüzdelik oran ve frekansları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. Özel Yetenekli Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	K	29	%48
	E	31	%52
	Toplam	60	%100
Öğrencinin Yetenek Alanı	Zihinsel	39	%65
	Resim	9	%15
	Müzik	12	%20
	Toplam	60	%100
Öğrencinin Bilsem'deki Öğrenim Süresi	2 yıl	9	%15
	3 yıl	18	%30
	4 yıl	7	%12
	5 yıl	26	%43
	Toplam	60	%100

Babanın Öğrenim Durumu	Okur Yazar değil	0	%0
	İlkokul	1	%2
	Ortaokul	4	%7
	Lise	14	%23
	Üniversite	35	%58
	Yüksek Lisans-Doktora	6	%10
	Toplam	60	%100
Babanın Mesleği	İşçi	6	%10
	Memur	22	%37
	Esnaf	5	%8
	Profesyonel Meslek	22	%37
	Diğer	5	%8
	Toplam	60	%100
Annenin Öğrenim Durumu	Okur Yazar değil	0	%0
	İlkokul	5	%8
	Ortaokul	9	%15
	Lise	20	%33
	Üniversite	25	%42
	Yüksek Lisans-Doktora	1	%2
	Toplam	60	%100
Annenin Mesleği	Ev hanımı	42	%70
	İşçi	0	%0
	Memur	7	%12
	Esnaf	0	%0
	Profesyonel Meslek	11	%18
	Diğer	0	%0
	Toplam	60	%100
Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	6. Sınıf	9	%15
	7. Sınıf	51	%85
	Toplam	60	%100

Tablo 2'ye göre kişisel bilgi formundaki maddeler incelenmiş, frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır. Buna göre frekans dağılımlarına bakıldığında cinsiyet maddesinde erkek (31), yetenek alanı maddesinde zihinsel (39), öğrenim süresi maddesinde 5 yıl (26), baba öğrenimi maddesinde üniversite (35), baba meslek maddesinde memur ve profesyonel meslek (22), anne öğrenim maddesinde üniversite (25), anne meslek maddesinde ev hanımı (42), aylık gelir maddesinde 1301-3000tl arası (21), sınıfa göre dağılım maddesinde 7. sınıf (51) maddeleri frekansı en yüksek maddeler olmuştur.

Öğrencilerin ailelerine ilişkin bilgiler göz önüne alındığında babaların yarısından fazlasının üniversite mezunu ve üstü olduğu, memur ya da profesyonel olarak çalıştıkları; annelerin ise yarısından fazlasının lise mezunu ve üstü olduğu, önemli bir kısmının ise ev hanımı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin tamamının en az 2 en çok 5 yıldır BİLSEM'de öğrenim gördükleri belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Özel yetenekli öğrencilerin ve ebeveynlerinin “akademik başarı” kavramına yönelik metaforlarının belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından 3 bölümden oluşan iki form geliştirilmiştir. İlk bölümde kişisel bilgilere ilişkin sorular (Cinsiyet, sınıf düzeyi, yetenek alanı vb), ikinci bölümde “akademik başarı” kavramına yönelik metafor soruları (Bana göre akademik başarı ... gibidir vb.) ve üçüncü bölümde de katılımcıların düşünce ve görüşlerinin istendiği kısım yer almıştır. Hazırlanan formların sadece birinci bölümleri birbirinden farklı diğer bölümleri ise birbiri ile aynıdır. Form geliştirme sürecinde alanyazın taranarak önce formda yer alması gereken konular belirlenmiş daha sonra da formda yer alacak sorular hazırlanmıştır. Bu doğrultuda formda akademik başarıya ilişkin metaforların belirlenmesi amacıyla iki alt sorudan oluşan tek bir soru yer almıştır. Formun dil, anlatım ve teknik açıdan uygunluğunun belirlenmesi için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü almak için araştırmacının problemi ve amaçlarını içeren bir form hazırlanarak çeşitli alanlardan 4 uzmana (Psikolojik danışman, Eğitim Programları bölümü doktoranı, Özel yeteneklilerle çalışan Fen ve Türkçe Öğretmenleri) sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda içerik ve ifade hataları yeniden düzenlenmiş, forma son hâli verilmiştir. Son olarak form Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 5 erkek ve 5 kız öğrenci ve 6 veliye uygulanarak pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veriler göz önünde bulundurularak forma son hâli verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Hazırlanan formun Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nde uygulanabilmesi için Kırşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Veriler 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı 1. yarıyılı içerisinde toplanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerle yapılan uygulamanın tamamı yüz yüze sınıf ortamında ya da rehberlik servisinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenci ve veli formlarına daha kolay işlem yapılabilmesi için numara verilmiştir. Çalışmada öğrenciler “Ö”, veliler ise “E” harfiyle simgelenmiş

ve bu kısaltmaların yanına kaçınıcı kişi olduklarını gösteren numaralar verilmiştir. Uygulama esnasında gruplara girilerek öğrencilerin sorularına bizzat cevap verilmiştir. Velilerin bir kısmına BİLSEM’de uygulama yapılmış bir kısmı ise gerekli açıklamaların yapılmasından sonra evde doldurup teslim etmek üzere zarf içerisinde formları teslim almışlardır. Velilere birebir olarak ya da telefon aracılığıyla gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi hacimli olan nitel materyali olarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimlerini ifade etmek için kullanılır (Patton, 2014). Araştırmada elde edilen verilerin içerik analizi tekniğine göre analiz edilmesi ve yorumlanması, aşağıda belirtilen aşamalarda gerçekleştirilmiştir (Saban, 2009):

a. Kağıtların okunması ve numaralandırma aşaması: Öncelikle özel yetenekli öğrencilere ve velilerine ait formlar okunmuş ve her kağıda birer numara verilmiştir. Numara verilen kağıtlar, metaforlarla birlikte tablo hâline getirilmiştir.

b. Eleme aşaması: Tüm öğrenci formları değerlendirmeye alınırken 5 veli formu konularla ilgili metaforun olmaması ya da birden fazla metafor olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır

c. Gruplama aşaması: Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin oluşturdukları metaforlar, ortak özellikleri ve ortak alanlarının belirlenmesi amacıyla içerik analizi tekniği kullanılarak daha küçük gruplara ayrılmıştır.

d. Kategori oluşturma aşaması: Değerlendirmeye alınan ve sıralanan metaforlar, metaforların içerdikleri anlamlar temel kategoriler altında toplanmıştır. Bazı metaforlar cümledeki içerik ve anlamları farklı olduğu için farklı kategoriler altında incelenmiştir (Örneğin: güneş, kardelen çiçeği gibi.). Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılarak, frekans ve yüzdeler grafik veya tablolar hâlinde gösterilmiştir.

Kategorilerin belirlenmesinde 2 alan uzmanıyla birlikte çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucu elde edilen veriler (öğrenci ve veli formlarına ilişkin veriler) uzmanlara verilmiş ve kategoriler oluşturmaları istenmiştir. Daha sonra araştırmacıların ve uzmanların belirlediği kategoriler üzerinden görüş birliğine bakılmıştır. Oluşturulan kategorilerde tutarlılığın hesaplanması için Miles ve Huberman’ın (1994) görüş birliği formülü $[P=(\text{görüş birliği}/\text{görüş birliği}+\text{görüş ayrılığı})\times 100]$ kullanılmış ve % 94 oranında görüş birliğine ulaşılmıştır. Bu oran, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir. Son olarak araştırmacılar ve uzmanlar bir araya gelerek özel yetenekli öğrencilere ve velilere ait metaforların 6 metafor başlığı altında toplanmasında anlaşmışlardır.

Bunlar:

1. Amaç-hedefe ulaşan olarak akademik başarı,
2. Dikkat çeken/fark edilen olarak akademik başarı,
3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan olarak akademik başarı,
4. Kendine özgü olan olarak akademik başarı,
5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen olarak akademik başarı,
6. Yararlı faydalı olan akademik başarı olarak kategorize edilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Özel yetenekli öğrenciler tarafından akademik başarı kavramına yönelik üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Özel Yetenekli Öğrencilerin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor	f	%
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı	Araba	1	2%
	Bisiklet	1	2%
	Buluş	1	2%
	Çalışmak	1	2%
	Çatı	1	2%
	Dağın zirvesi	1	2%
	Futbol topu	1	2%
	Gökdelen zirvesi	1	2%
	Merdiven	3	5%
	Otobüs	1	2%
	Sağlık	1	2%
	Uçak	1	2%
	Üniversite	1	2%
	Yarış	1	2%
	Yarış arabası	1	2%
	Yarış atı	1	2%
	Yarış oyunu	1	2%
	Yürüyen merdiven	1	2%
	Zeki insan	1	2%
	Zirvesi görünmeyen dağ	1	2%
	Toplam	22	37%
2 Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı	Elmas	1	2%
	Gökkuşağı	1	2%
	Kaleci	1	2%
	Rahatlık	1	2%
	Yapboz	1	2%
	Toplam	5	8%

3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı	Bardak	1	2%
		Ders	1	2%
		Farklılık	1	2%
		Hayat	1	2%
		Otobüs durağı	1	2%
		Soru	1	2%
		Soru çözmek	1	2%
		Şelale	1	2%
		Ağaç	1	2%
		Ağaç dalı	1	2%
		Toplam	10	17%
4	Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı	Elimiz ayağımız	1	2%
		Futbol	1	2%
		Gezgin	1	2%
		Kanıt	1	2%
		Kuş	1	2%
		Unvan	1	2%
		Yenilik	1	2%
		Toplam	7	12%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı	Çiftçi	1	2%
		Satranç	1	2%
		Teknoloji	1	2%
		Üstünlük	1	2%
		Toplam	4	7%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı	Altın	1	2%
		Çalar saat	1	2%
		Güneş	3	5%
		Kütüphane	1	2%
		Maden	1	2%
		Olumlu durum	1	2%
		Önemli durum	1	2%
		Saat	1	2%
		Su	1	2%
		Takdirname	1	2%
		Toplam	12	20%

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrenciler tarafından akademik başarı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 56 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelere yer verilmiştir. Ayrıca 6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdelikleri de verilmiştir. Buna göre “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı” kategorisi genel dağılımda 22 metaforla %37, “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %8, “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı” kategorisi genel dağılımda 10 metaforla %17, “Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı” kategorisi genel dağılımda 7 metaforla %12, “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı” kategorisi genel dağılımda 4 metaforla %7 ve “Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı” kategorisi genel dağılımda 12 metaforla %20 olarak yer almıştır. Yüzdelik oranı en yüksek olan kategori 22 metaforla ve %37 oranla “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı” kategorisi olmuştur.

Özel yetenekli öğrenci velileri tarafından akademik başarı kavramına yönelik üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Özel Yetenekli Öğrenci Velilerinin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor	f	%
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı	Anahtar	1	2%
	Araba	1	2%
	Araştırma yapmak, çalışmak	1	2%
	Dağ	2	4%
	Fabrika	1	2%
	Keşfetme becerisi	1	2%
	Kurye	1	2%
	Merdiven	2	4%
	Sistemli çalışma	1	2%
	Sonu olmayan dağ	1	2%
	Yarış arabası	2	4%
	Yarış atı	1	2%
	Zirveyi hedefleyen dağcı	2	4%
	Toplam	17	33%

2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı	Araştırma yapmak, çalışmak	1	2%
		Bal yapmayan arı	1	2%
		Güneş	1	2%
		Yanardağ	1	2%
		Toplam	4	8%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı	Çikolata	1	2%
		İlerleme	1	2%
		Jet uçağı	1	2%
		Seviye	1	2%
		Tencere	1	2%
		Toplam	5	10%
4	Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı	Düzen	1	2%
		Farklı alanlardaki başarı	1	2%
		Karne	1	2%
		Kilit	1	2%
		Uçak	1	2%
		Üstün başarı	1	2%
		Toplam	6	12%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı	Ay	1	2%
		Bebeğin ayakta durması	1	2%
		Bilgilere kendi değerini katmak	1	2%
		Çalışma ve araştırma	1	2%
		Diploma	1	2%
		Emek vermek, gayret etmek	1	2%
		Merhametli usta eseri	1	2%
		Planlı çalışma	1	2%
		Saat	1	2%
		Sağlıklı ortamda yetişmek	1	2%
		Tek başına yetersizdir	1	2%
		Üstün eğitim	1	2%
		Toplam	12	23%

6	Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı	Bilgi	1	2%
		Disiplin	1	2%
		Güneş	1	2%
		Kariyer	1	2%
		Köprü	1	2%
		Kutup yıldızı	1	2%
		Meslek	1	2%
		Yeni buluş yapmak	1	2%
		Toplam	8	15%

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velileri tarafından akademik başarı kavramı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 46 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelere yer verilmiştir. Cümledeki anlamına göre bazı metaforlar birden fazla kategori içerisinde yer almıştır. Bunlar *“araştırma yapmak-çalışmak ve güneş”* kavramlarıdır. 6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdelikleri de verilmiştir. Buna göre *“Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı”* kategorisi genel dağılımda 17 metaforla %33, *“Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı”* kategorisi genel dağılımda 4 metaforla %8, *“Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı”* kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %10, *“Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı”* kategorisi genel dağılımda 6 metaforla %12, *“Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı”* kategorisi genel dağılımda 12 metaforla %23 ve *“Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı”* kategorisi genel dağılımda 8 metaforla %15 olarak yer almıştır. Yüzdelik oranı en yüksek olan kategori 17 metaforla ve %33 oranla *“Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı”* kategorisi olmuştur.

Özel yetenekli öğrenciler ve velileri tarafından akademik başarı kavramına yönelik üretilen metaforların alt kategoriler bağlamında yüzde farklarına ilişkin bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Özel Yetenekli Öğrenciler ve Velilerin “Akademik Başarı” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategori	Özel Yetenekli Öğrenci		Veli		% Farkı
	f	%	f	%	
Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	22	36,7	17	32,7	4,0%
Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	5	8,3	4	7,7	0,6%
Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....	10	16,7	5	9,6	7,1%
Kendine özgü olan unsur olarak.....	7	11,7	6	11,5	0,1%
Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	4	6,7	12	23,1	-16,4%
Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	12	20,0	8	15,4	4,6%
Toplam	60	100	52	100	-

Tablo 5'e göre "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %4 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %0,6 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %7,1 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Kendine özgü olan unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %0,1 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; velilerin ürettikleri metaforların oranı %16,4 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Yararlı faydalı olan unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %4,6 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 5 kategoride özel yetenekli öğrencilerin, 1 kategoride de velilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

SONUÇ

Özel yetenekli öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdelik dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %37’yle “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak ...” kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu kategoriye göre öğrenciler “akademik başarı” kavramını gelecek hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak, istediklerine erişmelerinde rol oynayacak etkili bir araç olarak görmektedirler. En düşük frekansın %7’yle “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ...” kategorisinde görülmesi öğrencilerin akademik başarı için kendi düzeylerindeki bireylerde fazla çabaya gerek duymadan erişilebilecek bir durum olduğu düşünülebilir.

Velilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdelik dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %33’le öğrencilerde olduğu gibi “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak ...” kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu kategoriye göre veliler “akademik başarı” kavramını gelecek hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak, istediklerine erişmelerinde rol oynayacak bir özellik olarak görmektedirler. En düşük frekansın %4’le “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak...” kategorisinde görülmesi öğrencilerin akademik başarılarının genelde üst düzey oluşu nedeniyle insanlarca olağanlaştırılmasının işareti olduğu düşünülebilir.

Özel yetenekli öğrenciler ve veliler tarafından üretilen “akademik başarı” kavramına yönelik metaforlar 6 kategoride incelenmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlar “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....” kategorisinde %4, “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....” kategorisinde %7,1, “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....” kategorisinde %0,6, “Kendine özgü olan unsur olarak.....” kategorisinde %0,1 ve “Yararlı faydalı olan unsur olarak...” kategorisinde %4,6 oranında velilerin ürettikleri metaforun oranından daha yüksek çıkmıştır. Özel yetenekli öğrenciler daha çok yararı olan ve her düzeyde karşılaşılabilecek bir unsur olarak değerlendirdikleri akademik başarının farklı seviyelerde de gerçekleşebileceğini belirterek velilerin tek tip başarı beklentisinin bir bakıma eleştirisini de yapmışlardır. Velilerin ürettikleri metaforlar ise “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....” kategorisinde %16,4 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha yüksek çıkmıştır. Veliler akademik başarıyı çaba gösterildiğinde elde edilebilecek bir unsur olarak görerek, gayret edilmeden başarının elde edilmesinin zor olduğunu vurgulamaktadır.

Alanyazın incelendiğinde; Özsoy (2014) Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerine yönelik çalışmasında katılımcıların ürettikleri metaforları 7 kavramsal kategori altında toplamıştır. Bu kavramsal kategoriler: “1) Yüksek Performans Gösteren Çalışkan Birey, 2) Uygun Eğitime Gerek Sinim Duyan Birey, 3) Gizemli, Anlamak İçin Çaba Gerektiren Birey, 4) Değerli Birey, 5) Yaşıtlarından Farklı Görünen Birey, 6) Geniş Kapasiteli Birey, 7) Çok Yönlü Birey” şeklindedir. Bu çalışma sonucunda Bilim ve Sa-

nat Merkezi öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını; yüksek performans gösteren, uygun eğitime gereksinim duyan, anlamak için çaba gerektiren, değerli, yaşlılarından farklı görünen, geniş kapasiteli ve çok yönlü olarak algıladıkları görülmüştür. Bu çalışma üstün yeteneklilerin eğitiminde yer alan öğretmenlerinin, onların ailelerinin ve üstün yeteneklilerin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını metaforik olarak nasıl algıladıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışma 3 farklı gruba (öğrenci, öğretmen ve veli) uygulanmış olsa da geliştirilen metaforlar homojen dağılım göstermektedir. Bu da Bilim ve Sanat Merkezi bünyesinde olan bireylerin üstün yetenekli öğrenciyi birbirlerine yakın şekilde algıladıklarını göstermektedir.

ÖNERİLER

1. Özel yetenekli öğrenci velilerinin çaba göstermeden akademik başarının elde edilemeyeceği düşüncesinden yola çıkılarak bu beklentiyi karşılamak ve öğrenciler tarafından da içselleşmesini sağlamak için ortak etkinlikler ve grup çalışmaları yapılabilir.

2. Özel yetenekli öğrenci ve velilerine göre akademik başarının hedefe ulaşmada etkisinin büyük olması nedeniyle bu amaca yönelik yapılması gereken eylemler ve alınması gerekli tedbirler konusunda paydaşlarla işbirliği yapılabilir.

3. Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdıkları metaforların kategorileri dikkate alınarak akademik başarı kavramına yükledikleri değerler açısından hem öğrencilere hem de velilerine yönelik grup çalışmaları yapılabilir.

4. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerin metaforları, farkı değişkenler açısından da incelenerek yeni değerlendirmeler yapılabilir.

5. Özel yetenekli öğrencilere sorulan bu kavram normal gelişim gösteren öğrenci grubuna da sorularak bu iki grup arasındaki farklar incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekli çocuklar ve sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akbaşı, S , Kösece, P ve Balta Uçan, M . (2018). Okul değişkenlerinin akademik başarıya olan etkisine yönelik öğrenci görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 2 (2), 93-110. doi: 10.31798/ses.439740
- Bahçetepe, Ü. ve Meşeci Giorgetti, F. (2015). Akademik başarı ile okul iklimi arasındaki ilişki. *Istanbul Journal of Innovation in Education*, 83-101.
- Belur, A. (2014). *BİLSEM’e kayıt hakkı kazanan ve kazanamayan öğrencilerin anne/babalarının rehberlik gereksinimlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Bildiren, A. (2016). *Üstün yetenekli çocuklar, aileler ve öğretmenler için bir klavuz*. İstanbul: Doğan Egmont yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Akgün, Ö. E. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cho, S. ve Yoon, Y. (2005). Family processes and psychosocial problems of the young korean gifted. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 27(2), 245-261.
- Coşar Çigerci, Z. (2006). *Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkalarının algılaması ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Davis, G. A. (2014). *Üstün yetenekli çocuklar ve eğitimi*. (M. I. Koç, Çev.) İstanbul: Özgür Yayınları.
- Eriş, B. (2015). *Her çocuk üstün yeteneklidir*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Fonseca, C. (2014). *Üstün zekalı çocuklar için başarının 101 sırrı*. (A. Dülger, Çev.) İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Gardner, H. (2013). *Çoklu zeka yeni ufuklar*. (A. Hekimoğlu Gür, Çev.) İstanbul: Optimist Yayınları.
- İncekara, H. (2012). *Üstün yetenekli çocukların keşfi... Meclis Araştırma Komisyonu Raporu*. Ankara: TBMM.
- Klein, B. (2007) *Raising gifted kids. everthing you need to know to help your exceptional child thrive*. New York: Amacom American Management Association.
- Kurul Tural, N. (2002). Öğrenci başarısında etkili okul değişkenleri ve eğitimde verimlilik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 3954.
- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- MEB. (1973). *Millî Eğitim Temel Kanunu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (1997). *Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2012). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: MEB.
- MEB. (2013). *Üstün yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı 2013-2017*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2016a, Ağustos). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2016b). *Üstün zeka özel yetenek ve kaynaştırma*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Onuk, Ö. (2007). *Müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin öğretmenliğe güdülenmeleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi.) Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özsoy, Y. (2014). *Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin üstün yetenekli öğrenci kavramına ilişkin metaforları*. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 74-87.

- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (1998). *Özel eğitime muhtaç çocuklar*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün, ve S. B. Demir, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 281-326.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekalılar: Özellikleri, tanılanmaları ve eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- TDK. (2018). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, D. (2015). *Üstün yetenekliler için psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları.